

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla dr. Németh Csaba ügyvéd (jogi képviselő címe) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek, dr. Kánya András jogtanácsos által képviselt Pénzügyminiszter (jogi képviselő címe) által képviselt alperes neve alperes ellen jogalap nélküli gazdagodás iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2006. október 24. napján hozott PP.V.8/21.979/2006/7. számú ítélete ellen a felperes részéről 9. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 18.000 (tizennyolcezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a 2003. január 8-án elhunyt édesapjának kizárólagos örököse. Az elhunyt utolsó nyugdíját 1991 februárjában kapta meg, ugyanis az 1991 márciusi nyugellátást tévesen autca 83. szám helyett a utca 38. szám alá kísérelték meg kézbesíteni, amely nem vezetett eredményre, ezért 1991 márciustól nem részesült nyugellátásban. A felperes 2003. január 21-én a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságtól kérte az elhunyt édesapját megillető nyugellátás részére történő kiutalását. A hagyatékátadó végzés benyújtását követően a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság 456.987 forintot utalt ki a felperesnek 1 évre visszamenőleges nyugdíjként a 2002. január 1. napjától 2003. január 31-ig terjedő időszakra. A felperes a határozatot fellebbezéssel támadta meg, majd keresetet terjesztett elő. A Fővárosi Munkaügyi Bíróság a 33.M.3743/2004/9. számú ítéletével a felperes keresetének helyt adott és a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságot 2.098.879 forint fel nem vett öregségi nyugdíj és 4.332.549 forint késedelmi kamata megfizetésére kötelezte. Az ítéletet a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a Mfv/K.III.10.475/2005/7. számú határozatával hatályon kívül helyezte és a felperes keresetét elutasította.

Döntését azzal indokolta, hogy a nyugellátásra jogosult személy által fel nem vett ellátás vonatkozásában az örökösnek nincs többletjogosultsága. A felperest ezért csak az 1 éven belül fel nem vett összeg illeti meg, amely azonban a részére már kiutalásra került.

A felperes 2006. május 8-án előterjesztett kereseti kérelmében a Ptk. 361. § alapján, kérte annak megállapítását, hogy az alperes 6.431.428 forinttal gazdagodott jogalap nélkül, és kérte az erre irányuló felperesi okfejtés és elszámolás helyességének megállapítását.

Álláspontja szerint bár a nyugdíjtörvény behatárolja a visszamenőleges igényt a felperest mint örököst és mint eltartót mégis megilleti legalább visszamenőlegesen 5 évre az öregségi nyugdíj és annak kamatai, mivel jogelődje ezen időre a nyugdíját nem kapta meg. A jogellenesen ki nem fizetett nyugellátás összege a költségvetést gazdagította, így az alperes jogalap nélkül jutott - a felperes és jogelődje rovására - vagyoni előnyhöz. A felperest ugyan teljes reparáció illetné meg, de igényét az elévülési időn belüli kártalanítás összegére, azaz 2.475.856 forintra csökkenti és tartja fenn.

Az eljárás során követelése alapjául egyebekben az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésében foglaltakra is hivatkozott, amelynek értelmében a Magyar Köztársaság állampolgárainak megélhetéséhez szükséges ellátást a társadalombiztosítás útján a Magyar Állam biztosítja. A társadalombiztosítás az Alkotmányból folyó kötelezettségének teljesítését a jelen ügyben elmulasztotta, a követelés érvényesíthetőségével kapcsolatban azonban vele szemben az 1997. évi LXXXI. törvény (továbbiakban: Tny.) 80. § (6) bekezdése - utalva a 83. § (2) bekezdésére - korlátot állít fel az esedékességtől számított 1 évben. Az ellátást alapvetően az alperes biztosítja, így a ki nem fizetett összeg is az alperest gazdagítja.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Érvelése szerint a követelés vele szemben nem érvényesíthető, mivel a peres felek között nem jött létre polgári jogi jogviszony. A jogutód a jogelőd igényét ugyanazon jogviszony keretében érvényesítheti. A felperes jogelődje a Nyugdíjfolyósító Igazgatósággal állt jogviszonyban, ezért a nyugdíj tekintetében kizárólag a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság jogosult rendelkezni és az ilyen jogcímen fennálló további igény is vele szemben érvényesíthető. A jogalap nélküliség mint feltétel így nem áll fenn. A költségvetés működése és az azzal kapcsolatos pénzügyi elszámolások közjogi tartalmú jogviszonyok, ezért magánszemély polgári jogi igényt ilyen jogcímen nem érvényesíthet közvetlenül az Állammal szemben. Kiemelte, hogy nincs olyan jogszabályi rendelkezés sem, amely alapján az alperest, akár a nyugdíjfolyósító hatóság, akár más hatóság tevékenységéért polgári jogi felelősség terhelné.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította és a felperest 30.000 forint perköltség megfizetésére kötelezte. Az ítélet indokolása szerint a Tny. 80. §-ának (6) bekezdése értelmében az esedékessé vált és fel nem vett nyugellátást az esedékességtől számított 1 éven belül lehet felvenni. A jogosult halála esetén erre - a halál napjától vagy a hagyatéki végzés jogerőre emelkedésének napjától számított

1 éven belül - a Tny. 83. §-ának (2) bekezdése alapján az elhunytal közös háztartásban élt gyermek jogosult. A felperesnek mint örökösnek azonban csak ugyanazon nyugellátás felvételére van jogosultsága, mint amely a néhai jogosultat is megillette volna. A felperes édesapja öregségi nyugellátásának újbóli folyósítását 1991 márciusát követően nem kérelmezte és a felperes is csak a 2002. január 1. napjától 2003. január 31. napjáig járó nyugdíj összegére tarthatott igényt, amelyet azonban a részére ki is utaltak. Kiemelte, hogy a Ptk. 361. § (1) bekezdése szerinti jogalap nélküli gazdagodás másodlagos szabály, alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a jogvita a felek jogviszonyára irányadó, speciális előírások alapján nem bírálható el. A felek jogviszonyában a Tny. alkalmazandó, azonban abban már jogerős ítélet született, így a bíróság a felperesi keresetet nem találta alaposnak.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, tartalma szerint annak megváltoztatását kérte a kereseti kérelmével egyezően és kérte az alperes perköltségeiben való marasztalását. Érvelése szerint tévedett az elsőfokú bíróság mikor kártalanítási igényét a Tny. alkalmazásával elutasította. Kereseti kérelme ugyanis arra a többletkártalanításra irányult, amivel a felperes a Munkaügyi Bíróság ítéletét hatályon kívül helyező Legfelsőbb Bírósági döntés folytán károsodott azért, mert a Tny. nem rendelkezik arról az esetről, amikor a jogosult a nyugdíját önhibáján kívül nem kapja meg. Az elsőfokú bíróság iratellenesen állapította meg, hogy a felperes édesapja öregségi nyugellátásának újbóli folyósítását nem kérelmezte, a jogutód ugyanis ilyen kérelmet előterjesztett, amit a Nyugdíjfolyósító - az egy éves korlátozást figyelembe véve - 2002. január 1-től 2003. január 31-ig megállapított és a részére megtérített. A többlet kártalanítás iránti igénye kapcsán hangsúlyozta, hogy álláspontja szerint az Alkotmányban biztosított jogánál fogva igényt tarthat arra az összegre, amit az állami kötelezettségvállalás elmulasztása miatt neki kellett teljesíteni. A kártalanítási összeg vonatkozásában az öt éves polgári jogi elévülési időt figyelembe véve 2.475.856 forintra és annak járulékaira tartott igényt. Álláspontja szerint a jogalap nélküli gazdagodás alkalmazására éppen azért van lehetőség, mert a követelés más speciális jogszabály alapján nem bírálható el, ezért arra a Ptk. 361. § (1) bekezdésében foglaltak az irányadók. A másodfokú tárgyaláson ezt meghaladóan hangsúlyozta, hogy az Alkotmány 70/E. §-a rendelkezik a kötelező társadalombiztosításról, és ez az az anyagi jogszabály amit jelen ügyben alkalmazni kell. Ennek megfelelően a felek között a Ptk. 198. § (1) és (2) bekezdése alapján kötelező szolgáltatási szerződés keletkezett. A felperes az alperes helyett teljesítette a tartási kötelezettséget, amely a Ptk. 28. §-ára is figyelemmel az alperes felelősségét megalapozza.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben való marasztalását kérte. Változatlanul hivatkozott arra, hogy a felperes és az alperes között nem jött létre polgári jogi jogviszony. A felperes esetleges vélt vagy valós követelését csak - a jogelődjére irányadó jogviszony keretei között - a jogviszony másik alanyától követelheti, és csak olyan mértékben, amint azt a jogviszonyra irányadó jogszabályi rendelkezések lehetővé teszik. Mivel a társadalombiztosítási jogviszony keretében a felperes

igényének kielégítése már megtörtént, így további követelést harmadik féllel, jelen per alperesével szemben megalapozottan nem érvényesíthet.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság megfelelően megállapított tényállás alapján érdemben helytálló határozattal utasította el a keresetet, az ítéletábla a döntést alátámasztó ténybeli és jogi indokokkal egyetért.

A felperesnek az alperessel szemben előterjesztett kereseti kérelme kapcsán elsősorban azt kell vizsgálni, hogy a felek között keletkezett-e jogviszony. A Ptk. 28. § (1) bekezdésére értelmében az állam, mint a vagyoni viszonyok alanya jogi személy és mint ilyen perbeli jogképességgel is rendelkezik. Közvetlen jogviszonyba azonban csak ritkán lép, mivel feladatait elsősorban az ugyancsak jogi személyiséggel és önálló felelősséggel rendelkező szervei útján gyakorolja. Felelőssége ezen szervek tevékenységéért, vagy mulasztásáért közvetlenül csak akkor áll fenn, ha erről jogszabály kifejezetten rendelkezik. Az Alkotmány 70/E. § (2) bekezdése alapján a Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg. Az ellátást igénybe vevő személy így nem az állammal kerül közvetlen jogviszonyba, hanem az ellátás folyósítására kötelezett társadalombiztosítási szervvel. Az állam mögöttes felelőssége a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság esetleges mulasztása folytán jogszabályi rendelkezés hiányában pedig nem állapítható meg. Minden alapot nélkülöz a felperesnek a Ptk. 198. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozása is, mely szerint a felek között „kötelező szolgáltatási szerződés keletkezett” és „a felperes az alperes helyett teljesítette tartási kötelezettségét”. A felek között nem jött létre szerződés, ezért az abból fakadó kötelezettségekre és jogosultságokra sem hivatkozhat alappal a felperes.

Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság továbbá arra, hogy a jogalap nélküli gazdagodás Ptk. 361. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezései csak akkor alkalmazhatók, ha a visszakövetelésnek nincs más jogcíme. Keresetében a felperes az elhunyt édesapját megillető és részére - nem vitásan - ki nem fizetett nyugellátás visszatérítését kérte. A felperes igényérvényesítési lehetősége azonban - a Tny. 83. § (2) bekezdésére is figyelemmel - a felperesi jogelőd társadalombiztosítási jogviszonyán alapul, így a fel nem vett nyugellátásra is kizárólag e jogviszony keretei között jogosult. Teicht József a fel nem vett ellátás utólagos folyósítását haláláig nem kérte, a nyugellátás elmaradását az évek során nem kifogásolta. Halálát követően a felperes élt igényérvényesítési lehetőségével és az elmaradt ellátás visszamenőleges folyósítását kérte. A felperesi érveléssel szemben az ítéletábla kiemeli, hogy a követelés érvényesítésekor hatályos Tny. 80. § (6) bekezdésében foglaltak minden esedékessé vált és fel nem vett nyugellátásra vonatkoznak, függetlenül attól, hogy annak felvételére miért nem került sor. A jogszabály idézett rendelkezése egyértelmű, egy éves határidőt állapít meg az ellátás utólagos kiutalására, ezt meghaladó követelését az ellátásra jogosult, vagy annak jogutódja nem érvényesítheti.

Az Alkotmányból közvetlenül jogok és kötelezettségek nem keletkeznek azokról az Alkotmány alapján meghozott speciális jogszabályok rendelkeznek, ez a jogszabály jelen esetben a Tny. Amennyiben a kettő között esetlegesen ellentmondás tapasztalható ez a kérdés más fórumon tisztázható.

Mindezek alapján tévesen hivatkozott a felperes arra, hogy az alperes a felperes rovására jogalap nélkül jutott volna vagyoni előnyhöz, ezért a felperes ezen a jogcímen érvényesített keresete nem megalapozott.

A kifejtettek alapján a Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében helybenhagyta.

A pernyertes alperest megillető másodfokú perköltség viselésére vonatkozó rendelkezés a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdésén és a 32/2003. (VIII.22.) IM rendeleten alapul.

Budapest, 2007. október 11.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.,
a tanács elnöke

Dr. Puskás Péter s.k.,
előadó bíró

Dr. Hegedűs Mária s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: